

ISSN 0125-7447

VOLUME 25

NUMBER 35

SEPTEMBER 2, 1994

รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

DIVISION OF EPIDEMIOLOGY MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

สารบัญ (INDEX)

รายงานการสอบสวนโรคตับอักเสบไวรัส เอ ในนักเรียนประถมศึกษา

489

รายงานการสอบสวนโรคตับอักเสบไวรัส เอ ในนักเรียนประถมศึกษา

การสอบสวนโรคตับอักเสบไวรัส เอ นักเรียนประถมศึกษา จำนวน 32 ราย ที่โรงเรียนศรีบุญเรือง
วิทยาคาร ม.2 ต.ขมิ้น อ.เมือง จ.สกลนคร วันที่ 28-31 มกราคม 2537

เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2537 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ได้รับแจ้งจาก สสอ.เมืองสกลนคร
ว่า มีนักเรียนป่วยเป็นไข้ และมีอาการตาเหลือง ตัวเหลือง จำนวนประมาณ 30 คน จึงได้ออกติดตามสอบสวนโรค
ร่วมกับ สสอ.เมืองสกลนคร เมื่อวันที่ 28 และ 31 มกราคม 2537

วัตถุประสงค์ของการสอบสวนโรค

1. เพื่อยืนยันการวินิจฉัยโรค
2. เพื่อหาปัจจัยเสี่ยง แหล่งโรคและวิธีการถ่ายทอดโรค
3. เพื่อหามาตรการในการควบคุมป้องกันโรค

วิธีการสอบสวน

1. จากการสัมภาษณ์ ครู ผู้ป่วยและผู้ปกครอง
2. สำรวจสภาพแวดล้อม และแหล่งน้ำดื่มในโรงเรียน
3. ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมโดยใช้นิยาม

ผู้ป่วย คือ นักเรียนในโรงเรียนที่มีอาการต่อไปนี้อย่างน้อย 2 อาการ คือ ไข้ ตาเหลือง ตัวเหลือง
ปัสสาวะสีเข้ม เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน โดยมีอาการตั้งแต่วันที่ 15-31 มกราคม 2537

4. การตรวจทางห้องปฏิบัติการ โดยเจาะเลือดผู้ป่วยเพื่อตรวจหา AntiHAV-IgM และเก็บตัวอย่างน้ำดื่ม
น้ำใช้ในโรงเรียนตรวจหาการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรีย

ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลขมิ้น อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นโรงเรียน
ระดับประถมศึกษา จำนวนนักเรียนทั้งหมด 435 คน เป็น ชาย 215 คน หญิง 220 คน ครู 20 คน ส้วม 11 ที่
น้ำบ่อ 1 บ่อ ถังน้ำฝน 2 ที่ นักเรียนรับประทานอาหารเช้าตามโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน จำนวน 2 วัน/
สัปดาห์ นอกเหนือจากนั้นนำอาหารมารับประทานจากบ้าน ดื่มน้ำจากถังน้ำฝนของโรงเรียน

ผลการสอบสวนโรค

พบว่าผู้ป่วยทั้งหมด 32 ราย เป็นนักเรียนโรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร คิดเป็นอัตราป่วย 7.36 ต่อ 100 อัตราป่วยเพศชายต่อเพศหญิง = 1:1.2 มีอายุเฉลี่ย 9.9 ปี

ตารางที่ 1 จำนวนและอัตราโรคตับอักเสบไวรัส เอ ของนักเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร
จำแนกตามชั้นเรียนและอายุ

ชั้นเรียน	อายุ(ปี)	จำนวนทั้งหมด(คน)	จำนวนป่วย(คน)	อัตราป่วย:100
เด็กเล็ก	6	44	1	2.27
ป.1	7	64	2	3.13
ป.2	8	59	2	3.39
ป.3	9	57	9	15.79
ป.4	10	61	5	8.20
ป.5	11	90	7	7.78
ป.6	12	60	6	10.00

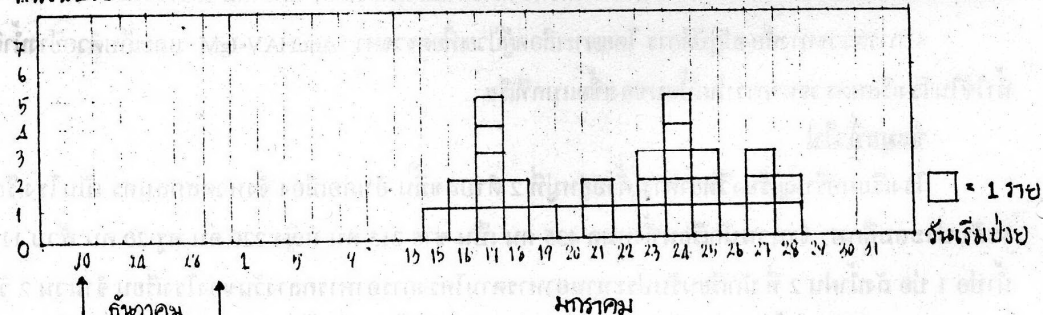
จากตารางที่ 1 กลุ่มอายุที่พบว่ามีอัตราป่วยสูงสุด คือ อายุ 9 ปี รองลงมาคืออายุ 12 ปี และ 10 ปี ตามลำดับ

ผู้ป่วยรายแรกเริ่มป่วยเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2537 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รายสุดท้ายเริ่มป่วย 28 มกราคม 2537 ลักษณะ Epidemic curve มี 2 peaks อาจเป็น common source ที่มีระยะเวลาการสัมผัสโรคนาน หรือเป็น Propagated source (ดังรูป)

รูปที่ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคตับอักเสบไวรัส เอ โรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร

จำแนกตามวันเริ่มป่วย 15-31 มกราคม 2537

จำนวนป่วย (คน)

ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาการไข้ ตัวเหลือง ตาเหลือง คลื่นไส้ อาเจียน ปัสสาวะสีเข้ม จำแนกตามอาการป่วยดังนี้

(อ่านต่อหน้า 497)

รายงานการสอบสวนโรคตับอักเสบ เอ (ต่อจากหน้า 490)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของอาการ/อาการแสดง

อาการที่พบ	จำนวน	ร้อยละ
ไข้	16	50.00
ตาเหลือง ตัวเหลือง	26	81.25
ปัสสาวะสีเข้ม	26	81.25
คลื่นไส้อาเจียน	15	46.88

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนทุกคนดื่มน้ำจากถังน้ำฝนของโรงเรียน ซึ่งได้สูบน้ำประปาสุขาภิบาลดมมะไฟไว้ เนื่องจากน้ำฝนหมด โดยการใช้มีรอน้ำก็ออกโดยไม่ใช้แก้วน้ำ และรับประทานอาหารกลางวัน ที่โรงเรียนในวันจันทร์และอังคารตามโครงการอาหารกลางวัน ส่วนวันพุธ-ศุกร์ นำอาหารมารับประทานเองที่บ้าน

ตับอักเสบไวรัส เอ เป็นโรคที่มีการถ่ายทอดทาง fecal-oral route มีระยะฟักตัว 15-40 วัน จากรูปที่ 1 ระยะที่ผู้ป่วยได้รับเชือน่าจะอยู่ระหว่างวันที่ 20-31 ธันวาคม 2536

ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

1. ผลการตรวจเลือดโดยการสุ่มตัวอย่างจากผู้ป่วย ส่งตรวจที่โรงพยาบาลอุดรธานี จำนวน 8 ราย พบ antiHAV-IgM ให้ผลบวก จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 87.50
2. ผลการตรวจตัวอย่างน้ำดื่มจากถังน้ำฝน จำนวน 1 ตัวอย่าง พบว่า มีการปนเปื้อน coliform bacteria > 16.0 MPN/100 ml ซึ่งสูงกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 2.2 MPN/100 ml
3. ผลการตรวจตัวอย่างน้ำประปาสุขาภิบาลดมมะไฟ จำนวน 1 ตัวอย่าง พบ coliform bacteria < 2.2 MPN ซึ่งไม่เกินค่ามาตรฐาน

สรุปผลการสอบสวน

จากผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการและจากอาการของผู้ป่วย มีการระบาดของโรคตับอักเสบไวรัส เอ ในกลุ่มนักเรียน สาเหตุน่าจะเกิดจากน้ำดื่มในถังน้ำฝนมีการปนเปื้อนของเชื้อโรค

มาตรการควบคุมป้องกันโรค

1. ปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มโดยการเติมสารละลายคลอรีน และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนตรวจสอบระบบการจ่ายน้ำประปาของโรงเรียนด้วย
2. ให้ผู้ศึกษาส่งเสริมพฤติกรรมทางเลือกบริโภคอาหารและน้ำที่ปลอดภัยและสุขอนามัยส่วนบุคคล เช่น การล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากออกจากส้วมทุกครั้งแก่นักเรียน ครู และผู้ปกครอง

3. ให้สถานื่อนามัยเจ้าของพื้นที่เฝ้าระวังโรค ซึ่งหลังจากการดำเนินการควบคุมป้องกันโรคแล้ว ไม่ได้รับรายงานว่ามีผู้ป่วยเพิ่ม

ข้อจำกัดในการสอบสวนโรค

1. เนื่องจากผู้ป่วยเป็นเด็ก และระยะเวลาเมื่อเริ่มป่วยถึงวันที่ออกสอบสวนโรคค่อนข้างนาน บางรายจึงระบุวันเริ่มป่วยและอาการป่วยได้ไม่ชัดเจน

2. ไม่มีผู้ป่วยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล ทำให้ขาดการวินิจฉัยยืนยันของแพทย์

ข้อเสนอแนะ

จากการตรวจคุณภาพน้ำดื่มจากตึงบ่ตื้นและน้ำประปาสุขาภิบาลดงมะไฟ พบว่า น้ำดื่มมีการปนเปื้อนของแบคทีเรียเกินมาตรฐาน ส่วนน้ำประปามีการปนเปื้อนไม่เกินมาตรฐาน จึงควรมีการตรวจสอบระบบการจ่ายน้ำประปา เช่น ท่อประปา ว่ามีการแตกรั่ว ชำรุด หรือไม่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการปนเปื้อนของเชื้อโรคได้ เนื่องจากเคยมีรายงานการสอบสวนว่า การแตกของท่อประปานั้นจะมีความสัมพันธ์กับอัตราป่วยด้วยโรคตับอักเสบไวรัส เอ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช (รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ VOLUME 24 NUMBER 50 DECEMBER 17, 1993)

บทขอบคุณ

คณะผู้สอบสวนโรคขอขอบคุณหน่วยงานดังต่อไปนี้ ที่ได้ให้การสนับสนุนในการสอบสวนโรคสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

1. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองสกลนคร
2. กลุ่มงานพยาธิวิทยา โรงพยาบาลสกลนคร
3. กลุ่มงานพยาธิวิทยา โรงพยาบาลอุดรธานี
4. สถานื่อนามัยตำบลขมิ้น

ที่ปรึกษา

1. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
2. นายแพทย์อำนวยการ กาจินะ ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชกรรมป้องกัน

คณะผู้สอบสวนโรค

1. นางสาวสุพรรณิ คำเพิ่มพูล ฝ่ายแผนงานและประเมินผล
2. นางสาวนันทนา ทิพย์เสนา ฝ่ายแผนงานและประเมินผล
3. นายสันติสุข ไชยมงคล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองสกลนคร

เอกสารอ้างอิง

ไพโรจน์ อุ่นสมบัติ, ประพันธ์ เชิดชูงาม, เวชศาสตร์ป้องกัน, พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสหประชาพาณิชย์, พิมพ์ครั้งที่ 2 กันยายน 2532